Eduskunnan talousvaliokunta
TaV@eduskunta.fi

Talousvaliokunta torstai 20.02.2025 klo 12.00 / HE 207/2024 vp / Lausuntopyyntö

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä sekä laiksi Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandista ja Business Finland -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki eräiden suurten ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävien investointien verohyvityksestä. Kyseessä olisi uusi kohdennettu verotuki, joka on EU-oikeuden näkökulmasta valtiontukea.

Hyvitykseen olisi oikeutettu yhtiö, joka toteuttaisi Suomessa suuren ilmastoneutraaliin talouteen tähtäävän investoinnin, jonka tukikelpoiset investointikustannukset olisivat vähintään 50 miljoonaa euroa. Hyvityksen enimmäismäärä olisi 150 miljoonaa euroa yhtiötä kohden.

Keskeiset huomiot

Suomen Yrittäjät suhtautuu esitykseen varauksellisesti. Verohyvitys suurille nettonollatalouteen siirtymistä tukeville teollisille investoinneille tarkoittaa sitä, että Suomi hyppää mukaan suurten EU-maiden aloittamaan valtiontukikilpailuun, jota se on muissa yhteyksissä perustellusti kritisoinut.

Verohyvityksen kohdistaminen vain mittaluokaltaan suuriin investointeihin, vääristää se kilpailua erikokoisten vihreän teknologian kehittäjien välillä. Pk-yritykset, joilla on merkittävä rooli niin kehittäjinä kuin vihreän siirtymän mahdollistajina, jäävät tuen ulkopuolelle ilman mitään objektiivista perustetta.

Hallituksen esitys on puutteellinen

Esityksen yritysvaikutusarviointi on puutteellinen, eikä vastaa hallituksen esitysten laatimisohjeita tai lainvalmistelun vaikutusarviointiohjetta. Esityksessä on arvioitu yritysvaikutukset vain investointihyvitykseen oikeutetuille

yhtiöille. Sen sijaan muita yritysvaikutuksia ei ole arvioitu. Katsomme, että esityksen vaikutusarviointi ei vastaa hyvän lainvalmistelun perusteita.

Verohyvitys on tehoton ja kallis

Tiukka aikataulu, tuen rajaaminen tietynkokoisiin hankkeisiin ja korkea tukitaso muodostavat enemmän riskejä kuin mahdollisuuksia. Täysin uusia investointihankkeita ei käytettävissä olevan aikataulun puitteissa kyetä tekemään, vaan tuella käynnistetään pitkälle suunniteltuja hankkeita, jotka olisivat todennäköisesti käynnistyneet joka tapauksessa jollain aikavälillä tai sen avulla käynnistetään hankkeita, jotka eivät ilman tukea olisi liiketaloudellisesti kannattavia.

Verohyvitys on julkisen talouden näkökulmasta kallis. Tuen kohdistuessa myös konserniin, konserni saa verotuen, vaikka investointihanke ei johtaisi voitolliseen toimintaan. Tällöin tuettaisiin itsessään kannattamattomia investointeja. Samaan aikaan kun julkinen talous on haastavassa tilanteessa, on jokainen tukieuro lisätty veroeuro muille toimijoille ja riski siitä, että verotusta joudutaan kiristämään tuen leikatessa yhteisöverotuottoja, kasvaa.

Tuen vaikuttavuutta voi parantaa

Hyötyjen kasvattamiseksi ja riskien pienentämiseksi tuen kriteerejä ja määrittelyjä tulisi täsmentää siten, että tuki rajautuu vain sellaisiin tarkasti määriteltyihin vihreän talouden hankkeisiin, joista saadaan paras pidemmän aikavälin yhteiskunnallinen hyöty. Verohyvitys tulee suunnata ja rajata ensisijaisesti uudentyyppisiin uutta teknologiaa, osaamista ja kilpailukykyä synnyttäviin investointeihin.

Tällaiset hankkeet ovat kokoluokaltaan yleensä enemmän miljoonia euroja kuin kymmeniä miljoonia euroja, joten investoinnin minimikokorajaa tulisi laskea selvästi alemmaksi. Merkittäviä nettonollatalouden teollisia investointeja tekevät kaikenkokoiset vihreän teknologian kehittäjät, eikä kilpailuneutraliteetin kannalta ole perusteltua tukea vain tietyn suuruusluokan ylittäviä hankkeita.

Keskittämällä tuki uutta teknologiaa, osaamista ja kilpailukykyä synnyttäviin investointeihin tuen valtiontaloudelliset kustannukset rajoittuvat, vaikka hankkeita olisi enemmän, koska yksittäisten hankkeiden koko on pienempi kuin perinteiseen vanhaan teknologiaan nojaavissa investoinneissa.

Samaan aikaan onnistuneissa investoinneissa syntyvä osaamisen kasvu luo kuitenkin pidemmän aikavälin kilpailukykyä sekä kansantalouteen että

investoinnin tehneelle yritykselle. Tämän seurauksena valtiontuen vaikuttavuus kasvaa sekä lyhyellä että pitkällä aikavälillä.

Investointiympäristöä voidaan kehittää vähemmän haitallisilla tuilla

Investointiympäristöä voidaan kehittää ja investointeja saada liikkeelle myös tuilla, jotka ovat niin julkisen talouden kuin Suomen pidemmän aikavälin kilpailukyvyn kannalta vähemmän haitallisia kuin esitetty verotuki.

Julkisella pääomasijoittajalla olisi halutessaan hyvät mahdollisuudet saada kannattavia investointeja tehokkaasti liikkeelle. Julkinen pääomasijoittaja voisi edistää investointeja siten, että investointeihin lisättäisiin epäsymmetrisen tuotonjako ja/tai riskinjako. Tällä tavoin julkinen pääomasijoittaja voisi vivuttaan yksityistä pääomaa investointeihin jopa kymmenkertaisesti.

Mallin etuna olisi myös se, että epäsymmetrisestä tuotonjaosta ja/tai riskinjaosta huolimatta markkinat arvioisivat investointien kannattavuutta sen sijaan, että investointituki olisi ”automaattinen” kaikille poliittisesti päätetyt tekniset kriteerit täyttäville hankkeille.

Suomen Yrittäjät

Petri Malinen
ekonomisti